

УДК 657:334

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/166-18>**Кононенко Л. В.**кандидат економічних наук, доцент,
Центральноукраїнський національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5698-5003>**Сисоліна Н. П.**кандидат економічних наук, доцент,
Центральноукраїнський національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0101-8854>**Юрченко О. В.**асистент,
Центральноукраїнський національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4397-6698>**Kononenko Lesya, Sysolina Nataliia, Yurchenko Oksana**
Central Ukrainian National Technical University

УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті здійснено дослідження сучасного стану управління дебіторською заборгованістю, визначені основні проблеми та запропоновані шляхи їх подолання. Методика дослідження заснована на загальнонаукових методах пізнання: історичному, логічному, системному, індукції, дедукції, аналізу, синтезу; методах статистичної обробки даних, класифікації, групування. Доведено, що оптимізувати процес управління дебіторською заборгованістю в умовах діджіталізації можна шляхом інтеграції комунікаційних та мережевих технологій. Інтегрування у сучасні програмні продукти для автоматизації обліку функції інформаційного обміну з єдиною базою даних контрагентів дасть змогу отримувати інформацію про контрагентів, наявність договірних відносин, стан дебіторської заборгованості та порядок її погашення. Єдина база даних дасть можливість інформаційного обміну між постачальниками, покупцями, банківськими установами, юридичними та факторинговими організаціями, державними органами фіскальної служби та статистики. Перспективою подальших досліджень є дослідження інформаційного забезпечення управління дебіторською заборгованістю в умовах застосування технології «блокчейн».

Ключові слова: дебіторська заборгованість, управління дебіторською заборгованістю, програмне забезпечення, інформаційне забезпечення, автоматизація обліку.

THE ACCOUNTS RECEIVABLE MANAGEMENT: CURRENT SITUATION, PROBLEMS, PROSPECTS, INFORMATION SUPPORT

The article examines the current state of receivables management, identifies the main problems and suggests ways to overcome them, including accounting. The research methodology is based on general scientific methods of cognition: historical, logical, systemic, induction, deduction, analysis, synthesis; methods of statistical data processing, classification, grouping. Emphasis is placed on the growth of receivables and its consistently high share in the current assets of domestic enterprises over the past three years, which necessitates the development of measures to optimize its management. Modern software, including the subsystem "Accounting" "IC: Enterprise 8" does not contain a separate complex for accounting for receivables and the provision for doubtful debts. This determines the expediency of accrual of the provision for doubtful debts in the subsystem "Accounting" in the document "Debt Adjustment", which is designed to adjust the debt of mutual settlements with counterparties and is responsible for the function of debt write-off. It is proved that the process of receivables management in the conditions of digitalization can be optimized by integrating communication and network technologies. Integration processes provide the formation of a common information environment at the micro and macro levels with access to internal and external users of accounting information. It is advisable to integrate the function of information exchange with a single database of counterparties in modern software products for accounting automation. This will allow you to obtain information about counterparties, the existence of contractual relations, the state of receivables and the procedure for its repayment. The single database will provide an opportunity for information exchange between suppliers, customers, banking institutions, legal and factoring organizations, government agencies of the fiscal service and statistics. All these measures will optimize the process of managing receivables in terms of the use of information technology. The prospect of further research is to study the information support of receivables management in the application of blockchain technology.

Keywords: receivables, receivables management, software, information software, accounting automation.

JEL classification: M40, O10

Постановка проблеми. Суб'єкти господарювання, що здійснюють господарські операції, не можуть уникнути виникнення заборгованості, як дебіторської, так і кредиторської. Це пов'язано з тим, що обидва види

заборгованостей виникають внаслідок розбіжностей між моментом відвантаження готової продукції, виконаних робіт чи наданих послуг, отриманням товарно-матеріальних цінностей та їх оплатою. Тому дебітор-

ська заборгованість є об'єктивним явищем в економіці, яке виникає в процесі господарських відносин між її суб'єктами господарювання. Все це зумовлює актуальність розроблення ефективної системи управління дебіторською заборгованістю підприємства з метою уникнення небажаних фінансових ризиків та приведення обсягів заборгованості до прийнятних рівнів, які не чинитимуть негативного впливу на фінансово-майновий стан та подальший розвиток підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємства були і є об'єктом наукових досліджень багатьох українських та зарубіжних науковців. Зокрема, Н.С. Акімова, О.В. Топоркова та Т.О. Євлаш досліджували облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємств оптової торгівлі [1]. В.С. Белозерцев, В.О. Гуня зосередили свою увагу на концептуальному підході щодо розроблення механізму управління дебіторською заборгованістю підприємства [2]. Праці Н.В. Бондарчук і Л.М. Васильєвої присвячені дослідженню теоретико-методичних основ бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості [3], Г.Г. Кірейцев вивчав місце дебіторської заборгованості у системі фінансової звітності підприємств та особливості її аналізу [5]. Праці К.В. Ковтуненко присвячені питанням управління дебіторською заборгованістю як інструменту зменшення фінансових ризиків на малих підприємствах [6]. Г.Б. Назарова досліджувала питання обліку й аудиту дебіторської заборгованості, яка виникає унаслідок розрахунків за податками та платежами в умовах використання сучасного інформаційного забезпечення [7]. Л. Кручак та В. Муравський розглядали автоматизацію обліку дебіторської заборгованості на основі інтегрованої бази даних контрагентів [8]. О.Г. Лищенко також розглядав питання аналізу дебіторської заборгованості, але у системі управління підприємством [9]. Праці Л.О. Лігоненко і Н.М. Новікова присвячені питанням управління дебіторською заборгованістю підприємства [10]. Г.М. Давидов досліджував питання відображення дебіторської заборгованості під час формування облікової політики підприємства [11]. Н.І. Синькевич присвятила свої праці дослідженню історичних аспектів розвитку категорії

«дебіторська заборгованість», вивченню її економічного змісту [13]. В.В. Смачило досліджувала сутність факторингу та його використання під час управління дебіторською заборгованістю в Україні [15]. Проте праці науковців присвячені здебільшого проблемам реструктуризації та рефінансування заборгованості, ідентифікації її факторів, аналізу та обліку заборгованості, оцінюванню її впливу на фінансовий стан підприємства (насамперед його платоспроможність) тощо, а проблеми управління дебіторською заборгованістю досліджені недостатньо.

Мета статті полягає у дослідженні сучасного стану управління дебіторською заборгованістю, окресленні основних проблем та розробленні напрямів оптимізації процесу управління у сучасних умовах.

Викладення основного матеріалу. Взаємна заборгованість пов'язує всі суб'єкти господарювання (у тому числі і прибуткові, і платоспроможні), впливає на їх фінансову стабільність, є одночасно і причиною, і наслідком багатьох негативних процесів на підприємствах. Оптимізація управління дебіторською заборгованістю є основою забезпечення економічної безпеки держави. Відповідно до статистичних даних, питома вага дебіторської заборгованості у структурі активів вітчизняних підприємств за останні три роки характеризується зростанням (рис. 1).

Проте саме по собі зростання дебіторської заборгованості не можна однозначно вважати негативним явищем. Необхідно дослідити якість заборгованості. Важливим показником якості дебіторської заборгованості є питома вага дебіторської заборгованості підприємства в оборотних активах. На вітчизняних підприємствах частка дебіторської заборгованості у складі оборотних активів за останні три роки була майже стабільною (рис. 2: на 01.01.2015 р., 01.01.2017 р. і 01.01.2019 р. – 61%), проте і стабільно високою. Оптимальною вважається структура обігових коштів, у якій питома вага дебіторської заборгованості не перевищує 20% [16]).

Управління дебіторською заборгованістю будь-якого суб'єкта господарювання є досить складним та динамічним процесом, ефективність якого насамперед залежить від якісного інформаційного забезпечення, яке формується у системі бухгалтерського обліку.

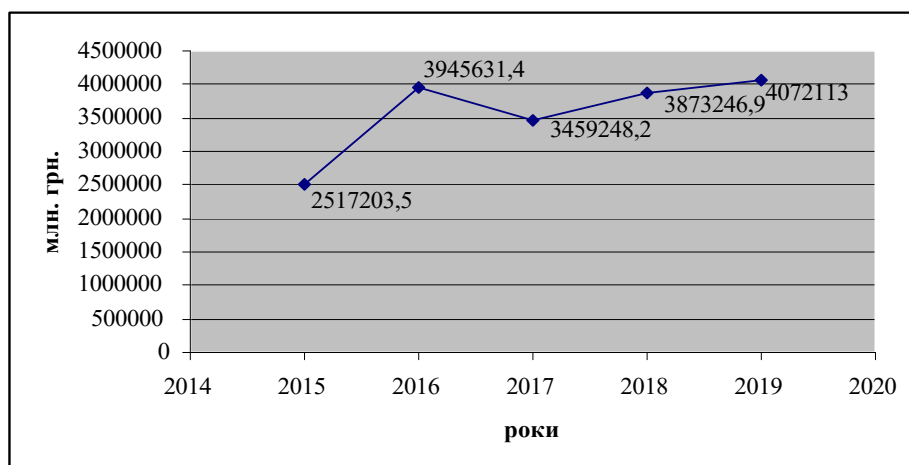

Рис. 1. Динаміка дебіторської заборгованості на вітчизняних підприємствах станом на 01.01.2015–2019 рр.

Джерело: побудовано на підставі статистичних даних [4]

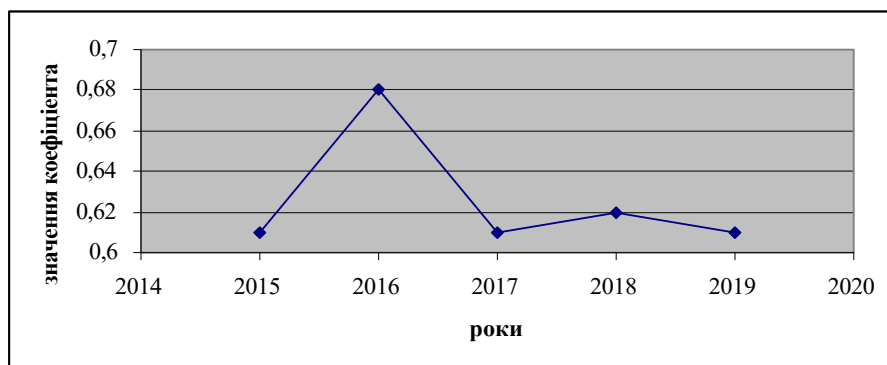

Рис. 2. Динаміка частки дебіторської заборгованості у складі оборотних активів

Джерело: побудовано на підставі статистичних даних [4]

На сучасному етапі розвитку більшість підприємств для ведення бухгалтерського обліку використовують комп'ютерні інформаційні системи. Проте ділянки автоматизації управління дебіторською заборгованістю, як правило, не приділяється достатньо уваги.

Сучасний стан економічних відносин передбачає динамічний розвиток взаєморозрахунків між контрагентами. У кризових умовах економіки найбільш розповсюдженими є безготівкові розрахунки. При цьому суб'єкти господарювання для здійснення розрахунків самостійно обирають види платіжних інструментів. Нині знайшли широке застосування системи дистанційного обслуговування, які прискорюють та спрощують процес подання платіжних документів.

Більшість вітчизняних підприємств під час автоматизації обліку використовують програмний продукт «1С: Підприємство 8». Його підсистема «Бухгалтерський облік» оперує такими поняттями, як «Розрахунки з контрагентами» («Постачальниками», «Покупцями», «Комітентами»). Проте підсистема «Бухгалтерський облік» «1С: Підприємство 8» не містить окремого комплексу для обліку дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів. Тому для оптимізації управління дебіторською заборгованістю є доцільним здійснювати нарахування резерву сумнівних боргів у підсистемі «Бухгалтерський облік» у документі «Коригування боргу». Документ «Коригування боргу» призначений для коригування боргу взаєморозрахунків із контрагентами та відповідає за функцію списання заборгованості.

Важливим напрямом удосконалення управління дебіторською заборгованістю в умовах використання сучасних комп'ютерних систем є організація єдиної інформаційної бази облікових даних. З метою оптимізації управління дебіторською заборгованістю є доцільним «доповнювати існуючу облікову інформацію деталізованими даними щодо дебіторської та кредиторської заборгованості» [8, с. 111]. При цьому важливо вводити в електронну систему дані про усі договірні відносини та розрахунки, які пов'язані з ними.

Для функціонування підприємства суттєве значення має інформаційне забезпечення [12, 14, 17]. Інформаційну взаємодію із базою даних доцільно інтегрувати у програмне забезпечення для автоматизації обліку на підприємстві. За допомогою програмного продукту бухгалтер буде мати змогу одержувати інформацію про контрагента, наявність договірних відносин, стан дебі-

торської заборгованості та порядок її погашення. При цьому інформаційним ресурсом, який доцільно вносити у єдину інформаційну базу, можуть бути умови договірних відносин між контрагентами. Нині більшість програмних продуктів автоматизацію обліку розрахунків із дебіторами організують навколо фіксації контрактних зобов'язань підприємства. При цьому інформацію про наявність контракту доцільно вносити та перевіряти усім учасникам договірного процесу з метою верифікації умов та їх закріплення в електронному форматі. Під час електронного декларування договірних умов є можливим здійснювати юридичну фіксацію термінів виникнення дебіторської заборгованості та її погашення, що дає змогу унеможливити майбутні фальсифікації сторонами договірних відносин.

У системі обліку підприємства на підставі задекларованих умов договору відбувається розрахунок дати поставки та умов розрахунку суми дебіторської заборгованості та її погашення. Інформація щодо термінів виконання замовлення одержується з єдиної бази даних. Тобто у суб'єкта господарювання з'являється реальний механізм автоматизованого управління логістичними процесами. З метою оптимізації управління дебіторською заборгованістю є доцільним передбачити можливість інформування щодо кількості днів, які залишилися до виконання законтракованих умов і надходження авансових платежів.

На підставі інформації щодо договірних відносин між контрагентами бухгалтер може автоматизовано формувати і відправляти рахунок на оплату покупцю через єдину базу даних. Після чого він отримує електронне повідомлення від банківської установи щодо сплати рахунку. Як правило, це інформування здійснюється через систему «клієнт-банк» зі зміною статусу кожного рахунку на «оплачено», що є сигналом про погашення дебіторської заборгованості. Надходження інформації про сплату рахунку до програмного забезпечення підприємства слугує підставою для автоматизованого формування облікових проведення щодо виникнення та ліквідації дебіторської заборгованості. При цьому в автоматизованому режимі бухгалтеру надається інформація щодо змін у єдиній базі даних.

Використання єдиної бази даних також надає можливість отримати інформацію про платоспроможність, суми безнадійної дебіторської заборгованості за різними операціями, класифікацію дебіторської забор-

гованості у розрізі кожного контрагента тощо. Це дозволить виявляти недобросовісних суб'єктів господарювання, а отже, й уникати збитків від непогашення дебіторської заборгованості. З іншого боку, своєчасне та достовірне формування резерву сумнівних боргів дасть змогу зменшити вплив негативних тенденцій на фінансовий результат діяльності у разі накопичення великих сум безнадійної дебіторської заборгованості.

Крім того, інформація щодо розрахунків між контрагентами може використовуватися для обліку взаємозаліку заборгованості. У момент виникнення заборгованості доцільно перевіряти стан розрахунків із поточним контрагентом у автоматизованому режимі. У тому разі, коли є наявна кредиторська заборгованість, можливо здійснювати операції зі взаємного списання боргів між учасниками договірних відносин у автоматизованому режимі. Тобто якщо розмір наявної кредиторської заборгованості дає змогу перекрити наявну дебіторську заборгованість, то ініціюється взаємозалік заборгованостей. При цьому бухгалтер отримує від системи повідомлення щодо списання заборгованостей та формує відповідні облікові записи на рахунках обліку.

У тому разі, коли є ще один суб'єкт господарювання, який одночасно співпрацює з обома контрагентами, є доцільним перевірити стан його розрахунків та боргів. У тому разі, коли суб'єкт господарювання має дебіторську та кредиторську заборгованість перед багатьма учасниками ринку, є можливість здійснювати по чергове списання боргів. «Автоматизована система здатна здійснювати поступове списання боргів одних підприємств перед іншими до моменту мінімізації загальної дебіторської та кредиторської заборгованості серед усіх господарюючих суб'єктів, які співпрацюють між собою» [8, с. 115]. При цьому бухгалтерам кожного з підприємств пропонується автоматизована схема взаємозаліку заборгованості. Якщо усі контрагенти дали позитивну відповідь, буде здійснено автоматизоване формування облікових проведення.

З метою достовірного, своєчасного та повного обліку податкових платежів інформацію щодо розрахунків із контрагентами доцільно автоматично відправляти у Державну фіскальну службу. У єдиній базі даних фіксується факт надходження від дебітора грошових коштів чи виставлення рахунку за уже відвантажені товари (послуги), що згідно з правилом «першої події» є підставою для відображення в обліку виникнення податкового зобов'язання. На рахунках обліку

(одночасно з автоматизованим формуванням записів) відбувається інформаційне дублювання у базі Державної фіскальної служби. Це призводить до нівелювання людського чинника у процесі передачі інформації щодо сум нарахованого податку на додану вартість контролюючим органам. Бухгалтер втрачає можливість маніпуляцій з обліковими даними з метою приховання доходів і завищення сум витрат, що впливає на розмір податку на додану вартість та податку на прибуток.

Висновки. На вітчизняних підприємствах використовується програмне забезпечення, у якому реалізовані функції обліку дебіторської заборгованості з можливістю формування відповідних первинних документів, інвентаризації, оцінки, відображення на рахунках обліку та у фінансовій звітності. Проте підсистема «Бухгалтерський облік» «ІС: Підприємство 8» не містить окремого комплексу для обліку дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів. Тому для оптимізації управління дебіторською заборгованістю є доцільним здійснювати нарахування резерву сумнівних боргів у підсистемі «Бухгалтерський облік» у документі «Коригування боргу», який призначений для коригування боргу взаєморозрахунків із контрагентами та відповідає за функцію списання заборгованості.

Актуальним напрямом подальшого удосконалення управління дебіторською заборгованістю за допомогою програмного забезпечення є інтеграція комунікаційних та мережевих технологій. Інтеграційні процеси забезпечують формування спільного інформаційного середовища на мікро- та макрорівнях із доступом внутрішніх та зовнішніх користувачів облікової інформації. Є доцільним у сучасні програмні продукти для автоматизації обліку інтегрувати функцію інформаційного обміну з єдиною базою даних контрагентів. Це дозволить отримувати інформацію про контрагентів, наявність договірних відносин, стан дебіторської заборгованості та порядок її погашення. Єдина база даних дасть можливість інформаційного обміну між постачальниками, покупцями, банківськими установами, юридичними та факторинговими організаціями, державними органами фіскальної служби та статистики. Всі ці заходи дозволять оптимізувати процес управління дебіторською заборгованістю в умовах використання інформаційних технологій. Перспективою подальших досліджень є дослідження інформаційного забезпечення управління дебіторською заборгованістю в умовах застосування технології «блокчейн».

Список використаних джерел:

1. Акімова Н.С., Топоркова О.В., Євлаш Т.О. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємств оптової торгівлі: монографія Харків : ХДУХТ, 2016. 285 с.
2. Белозерцев В.С., Гуня В.О. Розробка механізму управління дебіторською заборгованістю підприємства: концептуальний підхід. *Економіст*. 2014. № 3. С. 57–60.
3. Бондарчук Н.В., Васильєва Л.М. Теоретико-методичні основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. Вип. 16(1). С. 135–138. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16\(1\)_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16(1)_35) (дата звернення: 10.01.2021).
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Кірейцев Г.Г. Фінансова звітність підприємств та її аналіз. Київ : ЦУЛІ, 2002. 452 с.
6. Ковтуненко К.В. Управління дебіторською заборгованістю як інструмент зменшення фінансових ризиків на малих підприємствах. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2017. № 1. С. 52–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ejor_2017_1_11 (дата звернення: 25.01.2021).
7. Кононенко Л.В., Назарова Г.Б., Оришак О.В. Організація обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами в умовах використання сучасного інформаційного забезпечення. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. Чернів. торг.-екон. ін-т КНТЕУ. Чернівці : Вид-во ЧТЕІ КНТЕУ, 2020. Вип. І-ІІ (77–78). Економічні науки. С. 202–211.

8. Кручак Л., Муравський В. Автоматизація обліку дебіторської заборгованості на основі інтегрованої бази даних контрагентів. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. Вип. 1. С. 109–118.

9. Лищенко О.Г. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. *Держава і регіони*. 2009. № 1. С. 114–117.

10. Лігоненко Л.О., Новікова Н.М. Управління дебіторською заборгованістю підприємства: Навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 275 с.

11. Облікова політика : навч. посіб. / Г.М. Давидов, В.М. Савченко, О.В. Пальчук, та ін. ; за заг. ред. Г.М. Давидова. 2-ге вид., перероб. і доп. Кропивницький : ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 362 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/7357> (дата звернення: 25.01.2021).

12. Савченко В.М. Інформаційне забезпечення податкового менеджменту. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2018. Вип. 1. С. 214–220. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2018_1_25 (дата звернення: 29.01.2021).

13. Синькевич Н.І. Актуальність та проблеми дебіторської заборгованості: історичні аспекти, економічний зміст та етапи розвитку. *Галицький економічний вісник*. 2017. № 2. С. 119–129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gev_2017_2_15 (дата звернення: 30.01.2021).

14. Сисоліна Н.П., Савеленко Г.В., Василенко Л.П. Інформаційне забезпечення підприємницької діяльності : Навчальний посібник. Кіровоград : Лисенко В.Ф., 2013. С. 248.

15. Смачило В.В. Сутність факторингу та його використання при управлінні дебіторською заборгованістю в Україні. *Фінанси України*. 2007. № 7. С. 35–45.

16. Фарінович І.В. Факторинг як механізм пришвидшення обіговості обігових коштів підприємств. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/20_15/248_Far.pdf (дата звернення: 30.01.2021).

17. Khaustova Yevheniia, Durmanov Akmal, Dubinina Maryna, Yurchenko Oksana, Cherkesova Elvira. Quality of strategic business management in the aspect of growing the role of intellectual capital. *Academy of Strategic Management Journal. Arden*. Vol. 19, Iss. 5, (2020) URL: <https://search.proquest.com/openview/94acda2721acd4408356541f0e1e624d/1?cbl=38745&ppq-origsite=gscholar> (дата звернення: 18.01.2021).

References:

1. Akimova N.S., Toporkova O.V., Yevlash T.O. (2016) *Oblik ta analiz debitorskoi zaborhovanosti v systemi upravlinnia pidpriemstv optovoi torhivli: monohrafiia* [Accounting and analysis of receivables in the management system of wholesale enterprises: monograph]. Kharkiv: KhDUKhT, p. 285.

2. Bielozertsev V.S., Hunia V.O. (2014) Rozrobka mekhanizmu upravlinnia debitorskoiu zaborhovanistiu pidpriemstva: kontseptualnyi pidkhid [Development of the mechanism of management of receivables of the enterprise: the conceptual approach]. *Ekonomist* [Economist], no. 3, pp. 57–60.

3. Bondarchuk N.V., Vasyliieva L.M. (2016) Teoretyko-metodychni osnovy bukhgalterskoho obliku debitorskoi zaborhovanosti [Economist]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky* [Scientific Bulletin of Kherson State University. Ser.: Economic Sciences], vol. 16(1), pp. 135–138. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16\(1\)_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16(1)_35) (accessed 10 January 2021).

4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

5. Kireitsev H.H. (2002) *Finansova zvitnist pidpriemstv ta yii analiz* [Financial statements of enterprises and its analysis]. Kyiv: TsUL, p. 452. (in Ukrainian)

6. Kovtunenکو K.V. (2017) Upravlinnia debitorskoiu zaborhovanistiu yak instrument zmenshennia finansovykh ryzykiv na malykh pidpriemstvakh [Accounts receivable management as a tool to reduce financial risks in small businesses]. *Ekonomichni zhurnal Odesskoho politekhnichnoho universytetu* [Economic Journal of Odessa Polytechnic University], no. 1, pp. 52–57. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ejopu_2017_1_11 (accessed 25 January 2021).

7. Kononenko L.V., Nazarova H.B., Oryshaka O.V. (2020) Orhanizatsiia obliku i audytu rozrakhunkiv za podatkami ta platezhamy v umovakh vykorystannia suchasnoho informatsiinoho zabezpechennia [Organization of accounting and audit of calculations for taxes and payments in terms of using modern information support]. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky*. Cherniv. torh.-ekon. in-t KNTEU [Bulletin of the Chernivtsi Trade and Economic Institute. Economic sciences. Cherniv. trade and economy Inst. KNTEU]. Chernivtsi: Vyd-vo ChTEI KNTEU. Vol. I-II (77–78), pp. 202–211.

8. Кручак Л., Муравський В. (2017) Avtomatizatsiia obliku debitorskoy zaborhovanosti na osnovi integrovanoi bazi danih kontragentiv [Automation of receivables accounting based on an integrated database of counterparties]. *Visnyk Ternopil'skogo natsionalnogo ekonomichnoho universytetu* [Bulletin of Ternopil National Economic University], vol. 1, pp. 109–118.

9. Lyshchenko O.H. (2009) Analiz debitorskoi zaborhovanosti v systemi upravlinnia pidpriemstvom [Analysis of receivables in the enterprise management system]. *Derzhava i rehiony* [State and regions], no. 1, pp. 114–117.

10. Lihonenko L.O., Novikova N.M. (2005) *Upravlinnia debitorskoiu zaborhovanistiu pidpriemstva: navch. posib* [Management of receivables of the enterprise: Textbook]. Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. P. 275. (in Ukrainian)

11. Davydov H.M., Savchenko V.M., Palchuk O.V. (2017) Oblikova polityka: navch. posib [Accounting policy: study guide]. Kropyvnytskyi: PP «Ekskluzyv-System». P. 362. Available at: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/7357> (accessed 25 January 2021).

12. Savchenko V.M. (2018) Informatsiine zabezpechennia podatkovoho menedzhmentu [Information support of tax management]. *Tsentralkoukrainskyi naukovyi visnyk. Ekonomichni nauky* [Central Ukrainian Scientific Bulletin. Economic sciences], vol. 1, pp. 214–220. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2018_1_25 (accessed 29 January 2021).

13. Synkevych N.I. (2017) Aktualnist ta problemy debitorskoi zaborhovanosti: istorichni aspekty, ekonomichni zmist ta etapy rozvytku [Relevance and problems of receivables: historical aspects, economic content and stages of development]. *Halytskyi ekonomichni visnyk* [Galician Economic Bulletin], no. 2, pp. 119–129. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gev_2017_2_15 (accessed 30 January 2021)

14. Sysolina N.P., Savelenko H.V., Vasylenko L.P. (2013) *Informatsiine zabezpechennia pidpriemnytskoi diialnosti: Navchalnyi posibnyk* [Information support of entrepreneurial activity: Textbook]. Kirovohrad: Lysenko V.F. P. 248. (in Ukrainian)

15. Smachylo V.V. (2007) Sutnist faktorynhu ta yoho vykorystannia pry upravlinni debitorskoioi zaborhovanistiu v Ukraini [The essence of factoring and its use in the management of receivables in Ukraine]. *Finansy Ukrainy* [Information Finance of Ukraine], no. 7, pp. 35–45.

16. Farynovych I.V. (2015) Faktorynh yak mekhanizm pryshvydshennia obihovosti obihovykh koshtiv pidpriemstv [Factoring as a mechanism for accelerating the turnover of working capital of enterprises]. Available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/2015/248_Far.pdf (accessed 30 January 2021).

17. Khaustova Yevheniia, Durmanov Akmal, Dubinina Maryna, Yurchenko Oksana, Cherkesova Elvira. (2020) Quality of strategic business management in the aspect of growing the role of intellectual capital. *Academy of Strategic Management Journal. Arden*. Vol. 19, Iss. 5. Available at: <https://search.proquest.com/openview/94acda2721acd4408356541f0e1e624d/1?cbl=38745&pq-origsite=gscholar> (accessed 18 January 2021).